

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ดนตรี เป็นงานศิลปะประจำชาติแขนงหนึ่งที่แสดงออกถึงวัฒนธรรมและความเจริญรุ่งเรืองของชาตินั้นๆ ซึ่งมีพัฒนาการมาเป็นระยะเวลาอันยาวนาน ประเทศไทยก็เช่นเดียวกัน พบว่าดนตรีไทยอยู่คู่กับสังคมไทยมาเป็นเวลาช้านาน ดนตรีมีส่วนเกี่ยวข้องกับพิธีกรรม วิถีชีวิตของคนไทยตั้งแต่เกิดจนตาย เช่นการสมโภชทำขวัญ ประกอบการแต่งงาน รวมถึงงานศพ

การสืบทอดดนตรีไทยเป็นลักษณะของการถ่ายทอดแบบตัวต่อตัว การเรียนดนตรีไทย ผู้เรียนจะไปเรียนกับครูที่บ้าน โดยฝากตัวเป็นศิษย์ และอาศัยพักอยู่กับครู เพื่อเรียนรู้ขนบประเพณีและแนวปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับดนตรีไทย การเรียนดนตรีไทย ครูจะใช้วิธีการต่อมือ คือครูบรรเลงนำและให้ศิษย์บรรเลงตามทีละวรรคจนจบเพลง ในแต่ละเพลงจะใช้ระยะเวลาในการเรียนไม่เท่ากันขึ้นกับความยากง่าย ความยาวของบทเพลง รวมทั้งความสามารถของผู้เรียนด้วย ถ้าผู้เรียนมีทักษะในการบรรเลงที่ดี ครูก็จะต่อเพลงให้แนวทำนองหนึ่ง สำหรับผู้เรียนที่มีทักษะแตกต่างกัน ครูก็จะต่อเพลงให้อีกแนวหนึ่งทั้งที่เป็นเพลงเดียวกัน (คันสนีย์ จะสุวรรณ์, 2543)

เมื่อเรียนเพลงมาจากครู นักดนตรีจะต้องมีทักษะในการจดจำเพลง การทบทวน หรือการสร้างประสบการณ์เพื่อให้เกิดความชำนาญคือการบรรเลงในงานต่างๆ ซึ่งนักดนตรีจะต้องมีไหวพริบในการบรรเลง และมีความสามารถในการจดจำบทเพลง เมื่อบทเพลงแต่ละเพลง มีหลายแนวทางในการบรรเลง รวมทั้งเพลงไทยมีจำนวนมาก ทำให้ดนตรีไทยมีโอกาสไปเผยแพร่ในต่างประเทศ ในสมัยรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ทำให้มีการรวบรวมและบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับเพลงไทย

การแต่งตำราทางดนตรีครั้งแรก ชื่อว่า “ตำราดุริยางค์ไทย ” ซึ่งเป็นตำราเขียนโน้ตเพลงอย่างตะวันตก โดยพระเจนดุริยางค์ (ปิติ วาทยกร) ซึ่งได้รับการยกย่องว่าเป็นบรมครูแห่งดนตรีสากลคนหนึ่งของไทย แม้ว่าพระเจนดุริยางค์จะมีเชื้อชาติอเมริกันแต่ก็เป็นไทยโดยกำเนิด แต่ไม่มีความรู้สึกซึ่งในเรื่องของดนตรีไทย รวมถึงได้พยายามช่วยกรมศิลปากรเขียนบทเพลงเรื่องเพลงไทยเป็นภาษาอังกฤษ ได้แยกเสียงประสานเพลงไทยไว้ใช้บรรเลงด้วยวงดุริยางค์สากลของกรมศิลปากรหลายเพลง เรียกว่าเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญต่อเพลงไทย และต่อจากนั้นมีการบันทึกเพลงไทยเดิมลงไว้เป็นโน้ตสากลอย่างจริงจัง เป็นงานที่สมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพ และหม่อมเจ้า

หญิงหลายพระองค์ที่เป็นพระราชธิดาได้ทรงสนับสนุนให้มีการบันทึกแผ่นเสียง (พูนพิศ อมาตยกุล , 2532 : 74)

จากการเรียนดนตรีแบบตัวต่อตัวที่ทำให้ครูต่อเพลงให้กับศิษย์แต่ละคนแตกต่างกัน บทเพลงมีความหลากหลาย มีแนวการบรรเลงที่แตกต่างกัน ทำให้เกิดความเจริญงอกงามในดนตรีไทย การรวบรวมข้อมูลและการบันทึกบทเพลงจึงเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งในการสืบทอดดนตรีไทย การเขียนตำราเป็นวิธีการหนึ่งในการรวบรวมข้อมูลดนตรี แต่บทเพลงแต่ละเพลงที่มีแนวการบรรเลงที่แตกต่างกัน อารมณ์เพลงที่แตกต่างกัน รสมีของนักดนตรีแต่ละคน เสียงร้องของนักร้องแต่ละคน การรวบรวมผลงานเพลงเหล่านี้ไว้เพื่อเป็นมรดกของเยาวชนรุ่นหลังให้ได้เรียนรู้วิธีการที่เหมาะสมคือการบันทึกเสียง

การบันทึกเสียงเพลงไทยระยะแรก เริ่มต้นในปี พ.ศ.2437 มีการบันทึกเสียงเพลงไทยลงในกระบอกเสียงที่เรียกว่า กระบอกเสียงของเอ็ดิสัน มีลักษณะทรงกระบอก บนผิวด้านนอกฉาบไว้ด้วยขี้ผึ้งแข็ง เวลาบันทึกเสียงใช้วิธีไขลานแล้วกรอกเสียงลงไปในลำโพง เสียงที่เข้าไปในลำโพงก็จะทำให้ขี้ผึ้งสั่นและขูดไปบนขี้ผึ้งเป็นร่องเสียง เวลาฟัง ก็จะต้องนำกระบอกเสียงมาไขลานและก็ใช้เข็มขูดบนร่องเสียง และฟังทางลำโพงเช่นกัน (พูนพิศ อมาตยกุล, 2523)

จากนั้นมีการพัฒนาการของการบันทึกเสียงเพลงไทยลงบนแผ่นเสียง โดยมีการบันทึกทั้งเพลงไทย ละคร เพลงพื้นบ้าน ลักษณะของการบันทึกเสียงเปลี่ยนจากกระบอกเสียงมาเป็นบันทึกลงบนแผ่นเสียง จากหลักฐานแผ่นเสียงเก่าพบว่ามีการบันทึก 2 ลักษณะคือ การวางเข็มลงบนแผ่นเสียงจากกลางแผ่นมาจบที่ริมแผ่น และการวางเข็มลงบนริมแผ่นและมาจบที่กลางแผ่น ต่อมา มีการผลิตแผ่นเสียงที่จะเป็นการวางเล่มจากริมแผ่นและมาจบที่กลางแผ่นซึ่งได้รับความนิยมกว่า ทำให้แผ่นเสียงร่องกลับทางสูญหายไป

ช่วงระยะเวลาไม่นานที่แผ่นเสียงร่องกลับทางเข้ามาในประเทศไทย แต่ทำให้มีการบันทึกเสียงโดยนักร้องนักดนตรีที่มีความสามารถในสมัยนั้นมากมาย นับได้ว่าเป็นการรวบรวมบทเพลงไทยที่มีประโยชน์อย่างยิ่งต่อวงการดนตรีไทย ทำให้บทเพลงไทยไม่สูญหาย และทำให้เกิดการสืบต่อของดนตรีไทยมาจนถึงปัจจุบัน

นอกจากนี้ นโยบายในการพัฒนามหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทาประการหนึ่งคือ กำหนดให้มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา เป็นศูนย์บริการและเผยแพร่ข้อมูลสนเทศทางด้านศิลปะ วัฒนธรรมกรุงรัตนโกสินทร์และนำภูมิปัญญาไทยสู่สากล รวมทั้งนโยบายในการอนุรักษ์ ศิลปวัฒนธรรมทางด้านดนตรี นาฏศิลป์ และศิลปะ อันเป็นมรดกของชาติ เพื่อเป็นฐานข้อมูลและ

เป็นแหล่งเรียนรู้ ผู้วิจัยได้ตระหนักถึงความสำคัญนี้จึงได้พัฒนาโครงการวิจัยเรื่อง การบันทึกเสียงเพลงไทย : กรณีศึกษาแผ่นเสียงร้องกลับทาง ซึ่งหลักฐานได้สูญหายไปตามกาลเวลามากมาย ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ในเรื่องด้านนี้ก็มีจำนวนไม่มากนัก หลักฐานต่างๆอาจจะเสื่อมไปตามกาลเวลาหรือสูญหาย ดังนั้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องดำเนินการศึกษาวิจัยในเรื่องนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

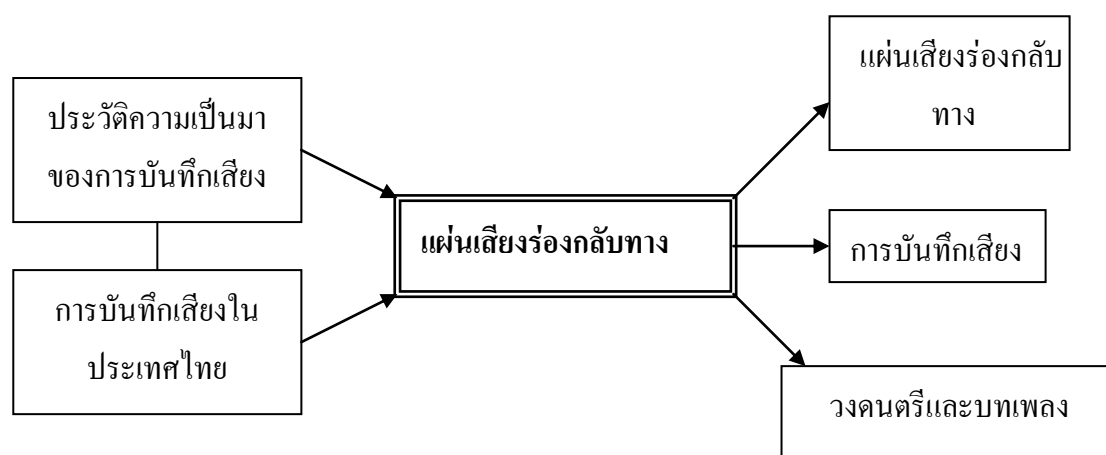
1. เพื่อศึกษาถึงประวัติความเป็นมาของแผ่นเสียงร้องกลับทาง
2. เพื่อรวบรวมบทเพลงไทยที่บันทึกลงบนแผ่นเสียงร้องกลับทาง

ขอบเขตในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาลงถึง ประวัติความเป็นมาของแผ่นเสียงโดยเฉพาะแผ่นเสียงร้องกลับทาง ที่มีการบันทึกเพลงไทยและเข้ามามีบทบาทในประเทศไทยเท่านั้น

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และการวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย ความเป็นมาของการบันทึกเสียง การบันทึกเสียงเพลงไทย แผ่นเสียงร้องกลับทาง วงดนตรีที่บรรเลงบันทึกเสียง ผู้วิจัยได้สร้างกรอบความคิดในการวิจัย เพื่อใช้เป็นแนวทางในการเก็บข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ศึกษาดังนี้

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงประวัติศาสตร์ เป็นการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยมีขั้นตอนในการดำเนินการดังนี้

การพัฒนาโครงร่างการวิจัย ผู้วิจัยได้พัฒนาโครงร่างการวิจัยภายใต้กรอบแนวคิดของชุดโครงการศิลปวัฒนธรรม รัตนโกสินทร์ โดยศึกษาข้อมูลเบื้องต้นที่เกี่ยวข้อง พัฒนาโครงร่างการวิจัย การปรับปรุงโดยการแนะนำจากผู้ทรงคุณวุฒิ และเสนอขออนุมัติโครงการและของบประมาณสนับสนุน

ในการดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ได้รับการอนุมัติ กำหนดวิธีดำเนินการศึกษาและกรอบในการศึกษา พัฒนาแบบบันทึกผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารและแบบสัมภาษณ์ การตรวจสอบเครื่องมือโดยผู้ทรงคุณวุฒิ การสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องจำนวน 5 คน ประกอบด้วย ผู้ที่มีความรู้และประสบการณ์ทางด้านดนตรีไทย ผู้เชี่ยวชาญด้านเครื่องเล่นแผ่นเสียง ผู้เชี่ยวชาญด้านเครื่องเล่นกระบอกเสียงโบราณ นำมาสังเคราะห์สรุปร่วมกับข้อมูลที่ได้จากเอกสาร

การสรุปผลการศึกษา จะการสรุปผลและวิเคราะห์ผลจากการสัมภาษณ์ การวิเคราะห์สรุปผลร่วมระหว่างการศึกษาเอกสารและการสัมภาษณ์ และเขียนรายงานผลการศึกษา

นิยามศัพท์เฉพาะ

การบันทึกเสียง หมายถึง การบันทึกเสียงการบรรเลงดนตรีและขับร้องเพลงไทยลงบนกระบอกเสียงหรือแผ่นเสียง

เพลงไทย หมายถึง บทเพลงไทยที่บรรเลงด้วยเครื่องดนตรีและมีการขับร้องด้วยภาษาไทย

แผ่นเสียงร่องกลับทาง หมายถึง แผ่นเสียงที่เวลาเล่น จะเริ่มวางเข็มจากกลางแผ่นและมาจบที่ริมแผ่น